

”Oikeansuuntaisiksi osoittautuneita kehittämisen keinoja tulisi syventää ja laajentaa”

Raportti ulkoisesta arvioinnista JAKE – Järjestö- ja kansalaistoiminnan kehittämishankkeessa 2014–2015

14.1.2016
Kuntoutussäätiö
Koulutus ja vaikuttava arviointi

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Ulkoisen arvioinnin toteuttaminen ja tulokset.....	5
2.1	Arviointiaineistot	5
2.2	Arvioinnin tavoitteet ja toteutus	6
2.2.1	Järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyön kehittäminen	8
2.2.2	Järjestöjen välisen yhteistyön kehittäminen	9
2.2.3	Järjestöviestinnän kehittäminen	10
2.3	Hankkeen hyödyllisyys, tulokset ja vaikutukset	10
3	Kehittämiskokemuksen tuki	15
3.1	Teemaryhmien toiminta	15
3.2	Itsearviointien tuki	22
4	Johtopäätökset ja kehittämissuositukset	23
4.1	Hankkeen yhteistyötahojen esittämät kehittämissuositukset	23
4.2	Johtopäätökset ja ehdotuksia verkoston toiminnan kehittämiseksi.....	28

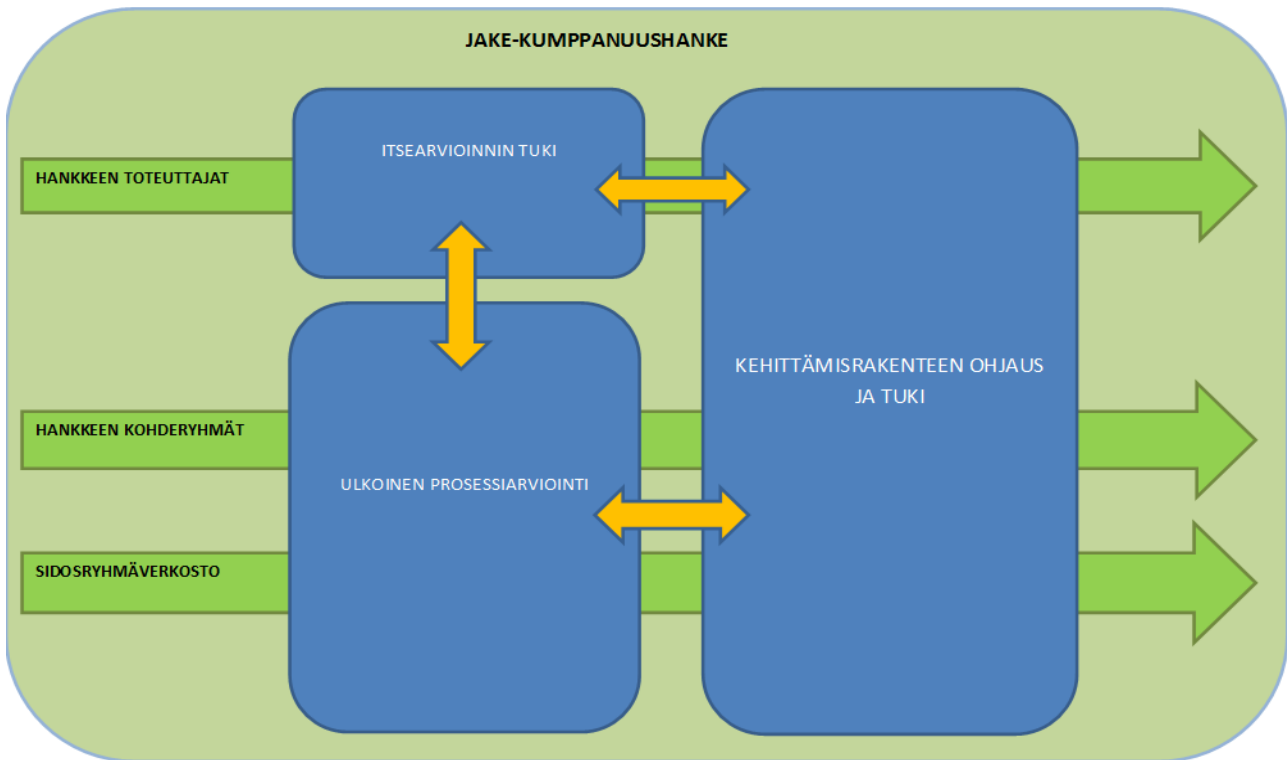
1 Johdanto

Kuntoutussäätiö toteuttaa vuosina 2014–2016 Pohjois-Karjalan Kansanterveyden keskuksen, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen ja Pohjois-Karjalan Kylien yhteisen JAKE-hankkeen kehittämisrakenteen ohjauksen ja tuen sekä ulkoisen arvioinnin. Käsillä oleva raportti on vuoden 2015 väliraportti JAKE-hankkeen ulkoisesta arvioinnista ja kehittämisrakenteen ohjaukseen ja tukeen liittyvästä teematyöryhmätyöskentelystä.

JAKE-hankkeessa kehitetään järjestöjen alueellista toimintamallia terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. JAKE-hanke koostuu kansanterveysyhdistysten yhteistyötä ja terveysviestintää kehittävistä Terveys-JAKEsta, järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan uusia muotoja kehittävistä Moni-JAKEsta sekä paikallisyhteisöjen roolia hyvinvointitoimijoina edistävistä Kylä-JAKEsta.

Kuntoutussäätiön koulutus ja vaikuttava arviointi -tiimi on toteuttanut vuosina 2014–2015 kehittämisrakenteen ohjausta ja tukea toimimalla hankkeessa neljä kertaa vuodessa järjestettävien teemaryhmien vetäjinä sekä osallistamalla kaksi kertaa vuodessa järjestettävien verkostopäivien suunnitteluun ja toteutukseen. Hankkeessa on toteutettu itsearviointin tukea järjestämällä hankkeessa itsearviointityöpajoja. Itsearviointin tuki järjestetään hankkeen työntekijöille heidän työnsä tueksi. Ulkoisen prosessiarvioinnin pääasiallisena kohteena ovat hankkeen kohderyhmät ja sidosryhmäverkoston edustajat, joilta kootaan näkemyksiä hankkeen toimeenpanon onnistumisesta ja tuloksista. Kehittämisrakenteen ohjaus ja tuki on näitä yhdistävä kokonaisuus, jonka toteuttamiseen saadaan tietoa verkostopäivien ja teematyöryhmien tapaamisten lisäksi itsearviointin tuen ja ulkoisen arvioinnin kautta. (ks. kuvio 1).

Ulkoinen arviointi on toteutettu hankkeen yhteistyötahoille suunnatun kysely- ja haastatteluaineiston avulla. Hankkeen kehittämisrakenteen ohjauksesta ja tuesta ovat vastanneet projektipäällikkö Sirpa Mertala ja vanhempi asiantuntija Matti Tuusa. Ulkoisesta arvioinnista ja itsearviointin tuesta ovat vastanneet tiimipäällikkö Sari Pitkänen, vuonna 2015 projektipäällikkö Kimmo Terävä ja vuonna 2014 arviointipäällikkö Henna Harju.

Kuvio 1. Hankkeen itsearviointin tuen, ulkoisen arvioinnin sekä kehittämistrakenteen ohjauksen ja tuen kohdentuminen

Alla olevaan taulukkoon on koottu hankkeen kehittämistrakenteen ohjauksen ja tuen, itsearviointin tuen ja ulkoisen arvioinnin painopistealueet.

Taulukko 1. Itsearviointin tuen, ulkoisen arvioinnin sekä kehittämistrakenteen ohjauksen ja tuen painopisteet ja tehtävät vuosina 2014-2015.

VUOSI	PAINOPISTEALUE	ITSEARVIOINNIN TUKI	ULKOINEN ARVIOINTI	KEHITTÄMISRAKENTEEN OHJAUS JA TUKI
2014	Haluttujen tulosten ja yhteisen tahtotilan määrittely	<ul style="list-style-type: none"> Määritellään arvioinnissa hyödynnettävät tavoite- ja tulosindikaattorit. 	<ul style="list-style-type: none"> Käynnistetään tiedonkeruu ja arvioidaan tavoitteiden asettamisen onnistuneisuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> Verkon osallistumiseen liittyvien vastuiden, pelisääntöjen ja hyötyjen määrittäminen.
2015	Arviointityökalujen määrittely ja hankkeen toimeenpanon tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> Seurannan menetelmien ja välineiden täsmentäminen ja yhdenmukaistaminen hankekumppaneiden kesken. 	<ul style="list-style-type: none"> Arvioidaan hankkeen käyttämien keinojen toimivuutta ja osuvuutta eli toimeenpanon onnistuneisuutta. Esitetään suosituksia hankkeen toimeenpanon ja tuloksellisuuden kehittämiseksi. 	<ul style="list-style-type: none"> Hankekumppanuuden tukeminen sekä verkoston erityisosaamisten tunnistaminen ja ohjaaminen hankekokonaisuuden kannalta järkevästi. Hankekumppaneiden vertaisoppimisen tukeminen.

JAKE-hankeesta tehtävä ulkoinen arviointi on prosessiarviointi, jossa ei ole tarkoituksena kuvata kattavasti projektiraportin tavoin hankkeen toimenpiteitä ja tuloksia. Arviointiraportin havaintoja lukiessa on tärkeää muistaa, että ne ovat hankkeen sidosryhmäverkoston näkemyksiä toiminnasta. Sidosryhmät eivät osaa

hanketyöntekijöiden tavoin erotella hankkeiden toimintamuotoja projekti- ja rahoitusrajojen mukaisesti. Tällöin toiminta, jossa verkostomaiseen työskentelyyn perustuva JAKE-hanke on mukana, voidaan mieltää hankkeen toimintamuodoksi, vaikkei se virallisesti olisi sitä.

Vuoden 2015 arvioinnissa on ollut keskiössä hankkeen toimeenpanon tukeminen, jolloin arvioinnin erityisenä kohteena ovat olleet hankkeen kohdentumisen ja käytettävien keinojen onnistumisen arviointi. Vuoden 2016 arviointi kohdentuu erityisesti hankkeen tuloksiin. Tällöin arvioinnissa tullaan käyttämään myös hankeosioiden tuloksista kertovia määrällisiä tietoja, joiden avulla voidaan jäsentää ja tarkastella hankkeen tuloksellisuutta.

Johdannon jälkeisessä raportin luvussa 2 on ulkoisen arvioinnin havainnot ja luvussa 3 kehittämisrakenteen tuen raportti. Luku 4 sisältää johtopäätökset ja kehittämisohdotukset. Käsillä olevassa väliraportissa ei raportoida tarkasti itsearviointin tuen havaintoja, sillä itsearviointityöpajoissa on toteutettu arvioinnin hyödyntämiseen liittyvää keskustelua. Luvussa 3 on kuitenkin lyhyt osio itsearviointin tuen toteuttamisesta vuosina 2014–2015. Väliraportissa ei käsitellä myöskään erillisenä kohteena verkostopäiviä, joita hanke käyttää koulutuksellisenä toimintamuotona alueen järjestöjen ja kuntien osaamisen kehittämiseksi.

2 Ulkoisen arvioinnin toteuttaminen ja tulokset

2.1 Arviointiaineistot

JAKE-hankkeen toteuttamista on edistetty itsearviointin tuen lisäksi ulkoisen arvioinnin avulla. JAKE-hankkeen arvioinnissa on käytetty seuraavia aineistoja:

1. Kirjallinen materiaali, johon kuuluivat hankesuunnitelma ja vuosittaiset toimintasuunnitelmat
2. Kyselyt: syksyllä 2014 ja 2015 toteutetut sidosryhmäkyselyt
  - Vuonna 2014 kyselyyn saatiin 45 vastausta ja vastausprosentti oli 42 %. Noin 70 % vastaajista oli järjestöjen/yhdistysten edustajia, noin 20 % kunnan/kuntayhtymien ja loput muiden taustaorganisaatioiden edustajia.
  - Vuonna 2015 kyselyyn vastasi 32 henkilöä ja vastausprosentti oli 32 %. Kyselyyn vastanneista 66 % oli järjestöjen ja 28 % kuntien edustajia. Vastaajista 75 % tuntee hankkeen kohtalaisen hyvin ja 16 % erittäin hyvin. Kyselyyn vastanneista 42 % (N=13) tuntee parhaiten Terveys-Jaken, 36 % (N=11) Moni-Jaken ja 23 % (N=7) Kylä-Jaken.
3. Haastattelut: keväällä 2014 ja 2015 toteutetut haastattelut
  - Vuonna 2014 9 haastattelua kuntien edustajille kuntapilotin käynnistymiseen kohdistuen.
  - Vuonna 2015 21 haastattelua hankkeen kuntapilottien, järjestökehittämisen sekä viestinnän (Viestintärinki, Kylätieto Pohjois-Karjala) yhteistyötahoille.

Ulkoisen arvioinnin havaintoja on tuotu esille verkostotyöpäivässä syksyllä 2014, teemaryhmien tapaamisen yhteydessä kesällä 2015 sekä syksyllä 2015 teemaryhmätapaamisen jälkeen järjestetyssä työpajassa. Tässä arvioinnin väliraportissa käsitellään vuoden 2015 tuloksia ja niiden perusteella tehtyjä kehittämisohdotuksia.

2.2 Arvioinnin tavoitteet ja toteutus

Arvioinnin tehtävänä on ollut selvittää hankkeen tavoitteiden osuvuutta ja muutostarpeita. Arvioinnissa on tarkasteltu, miten hyvin kumppanuushankkeen tavoitteet ja painopistealueet vastaavat kohderyhmien tarpeisiin sekä arvioitu, tulisiko hankkeen tavoitteita täsmentää tai painottaa uudelleen.

Hanke asetettiin vuoden 2015 toimintasuunnitelmaksi täsmennetyiksi tavoitteiksi järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyön kehittäminen, järjestöjen välisen yhteistyön kehittäminen sekä järjestöviestinnän kehittäminen. Tällainen useiden tavoitteiden kohdentaminen päätehtäviksi on edistänyt sitä, että hankkeen tavoitteiden laajuuteen ja abstraktisuuteen liittyvä yhteistyötahojen kritiikki on vähentynyt. Laaja hanke on ollut helpompi hahmottaa yhteisten päätavoitteiden kautta.

Arviointia varten tehtyjen haastatteluiden perusteella JAKEn kehittämisteemoja eli terveyden ja hyvinvoinnin, järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan, monikulttuurisuuden ja kylien hyvinvoinnin edistämistä pidetään tärkeinä. Hankkeen toiminta ei yhteistyötahojen mukaan juurikaan erotu taustaorganisaatioiden muusta toiminnasta, sillä esimerkiksi Viestintäringissä, järjestöstrategian laatimisessa ja JANEn toiminnan kehittämisessä tehtävä työ ei oleellisesti eroa kolmen toteuttajatahon tekemästä työstä. Sitä, että kehittämistyö nivoutuu hankkeen taustaorganisaatioiden muuhun työhön, pidetään tulosten aikaansaamisen kannalta hyödyllisenä ja alueen suuren järjestökentän osallistamisen mahdollistavana asiana.

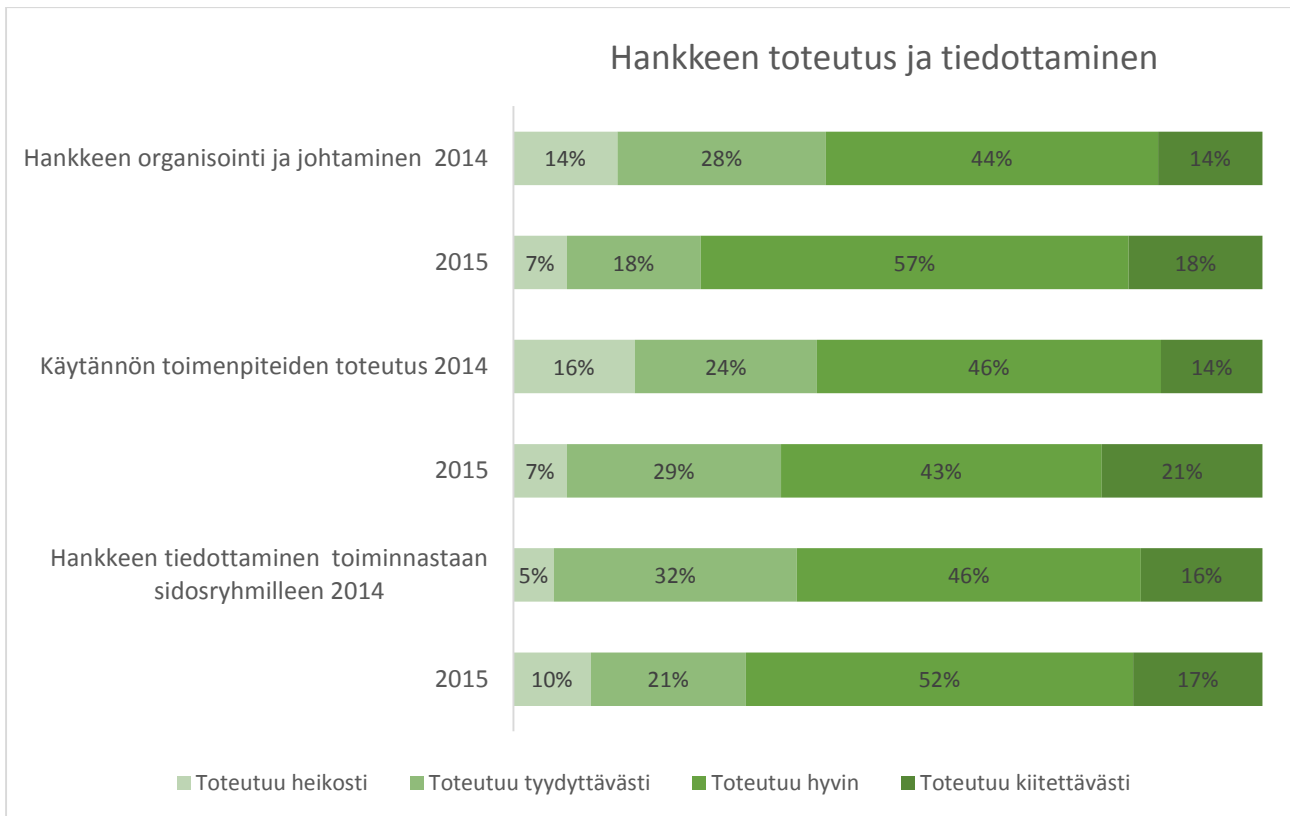
Vuoden 2015 yhteistyötahoille suunnatun kyselyn perusteella hankkeen tavoitteita pidetään hyvinä. Yhteistyötahot eivät kuitenkaan aina hahmota tavoitteiden ja toimintojen yhteyttä.

”Hankkeen laajuus on hyvä asia. Järjestöihin ja toimijoihin suuntautuminen voisi onnistua paremmin, enemmän käytännön toimintoja ja tekoja ruohonjuuritason toimijoille”

”Sekavuutta tavoitteissa ja toiminnassa. Konkretia puuttuu!”

Arvioinnissa on ollut keskeisenä tehtävänä vastata siihen, miten kumppanuushankkeen toimeenpanovaihe ja toteutus ovat onnistuneet. Arvioinnissa on tarkasteltu, ovatko hankkeen toimenpiteet painotettu ja kohdennettu oikein suhteessa toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin. Arviointikysymyksenä on ollut myös sen, onko hankkeen tiedottaminen ja viestintä ollut tarkoituksenmukaista.

Sidosryhmäkyselyn perusteella hankkeen toteuttaminen on kehittynyt vuoteen 2014 verrattuna. Vuonna 2015 noin 80 % yhteistyötahoista on tyytyväinen hankkeen organisointiin ja johtamiseen, kun tyytyväisiä oli edellisenä vuonna 60 %, mutta järjestöjen näkemysten huomioinnin hankkeessa koetaan heikentyneen.

Kuvio 2. Hankkeen toteutus ja tiedottaminen

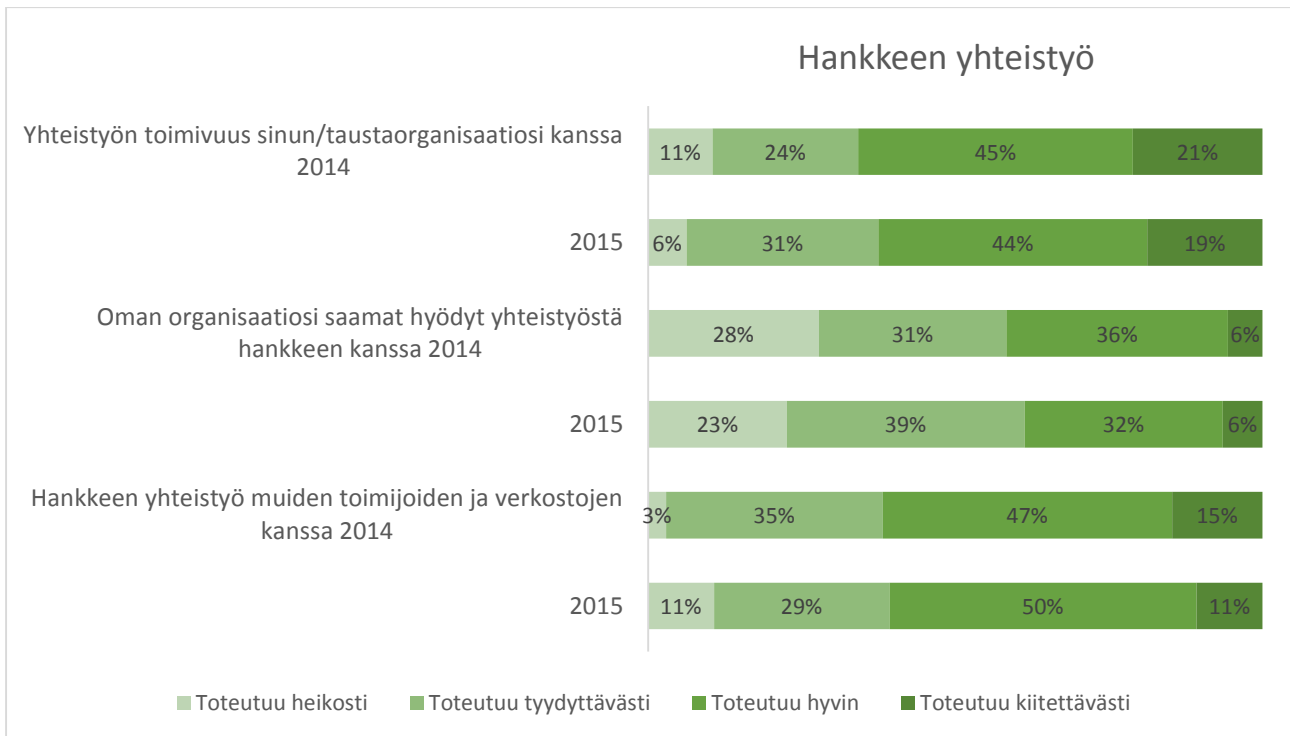
Yhteistyötahojen avovastauksissa tulee esille, kuinka hankkeen johtaminen ja toiminnastaan tiedottaminen on ollut onnistunutta.

"Hankkeen vetäjän toiminta ollut hyvää. Taloudessa ja tavoitteissa on pysytty. Järjestötoimijat sekä julkinen toiminta saatu hyvin mukaan yhteiseen toimintaan mm. Hyvinvointihytinöissä."

"Hankkeen laitamilla olevana saan tietoa Jakesta säännöllisesti ja tiedän, että jos minulla tulee jotain kysyttävää, tiedän keneltä kysyä ja saavani vastauksen."

Arvioinnissa on selvitetty hankkeessa tehtävän yhteistyön toimivuutta. Arvioinnin kohteena on ollut yhteistyön toimivuus hankkeen keskeisten yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa. Vuonna 2015 toteutetun kyselyn perusteella noin kaksi kolmasosaa vastaajista on tyytyväinen hankkeen tekemään yhteistyöhön vastaajan taustaorganisaatio kanssa sekä hankkeen yhteistyöhön muiden verkostojen kanssa. Kuntien edustajista noin 50 % ja järjestöjen edustajista noin 70 % on hyvin tai erittäin tyytyväinen hankkeen kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Noin 40 % kokee oman organisaation saaman hyödyn hankkeen kanssa tehtävästä yhteistyöstä hyväksi tai kiitettäväksi. Niiden vastaajien osuus, jotka kokevat hankkeen kanssa tehtävän yhteistyön hyödyn vähäiseksi, on vähentynyt edellisestä vuodesta.

Kuvio 3. Hankkeen yhteistyö

Myös haastatteluissa korostettiin, kuinka yhteistyö hanketyöntekijöiden ja sidosryhmien kesken on hyvin sujuvaa. Kyselyn mukaan hankkeen tekemä yhteistyö on vahvistunut sekä kunnissa että järjestöissä konkreettisen toiminnan kautta. Hanke on lisännyt verkostoitumista paikallisten tahojen kesken. Hankkeen tekemän yhteistyön hyödyllisyyteen omissa organisaatioissa on vaikuttanut osaltaan se, ettei sidosryhmillä itsellään ole ollut aikaa osallistua tarjolla oleviin tilaisuuksiin.

”Yhteisen hengen löytyminen on ollut kiitettävää. Alussa oli hieman tunne, että kuntatoimija oli ”ulkopuolinen”, mutta asia korjaantui ajan kuluessa. Olikohan ilmassa ennakkoluuloja kuntaorganisaatiota kohtaan?”

”Järjestötyön merkitystä saatu entisestään kehitettyä väestön terveyden edistämässä. Tästä hyvänä esim. Hyvinvointihytinät. Semppi terveystieteiden näkyvyyttä on parannettu kuntalaisten ”omahoidon tukemisessa. Hyvinvointisuunnitelman merkityksen huomiointi ja tuki hyvinvointityössä.”

”Hankkeen kautta voi tutustua itselle uusiin toimijoihin ja luoda uusia yhteistyökuvioita hanketta laajemminkin.”

”Oman organisaation hyötyjen vähäisyys johtuu oman organisaation toiminnasta. Hanke kyllä tekisi enemmän yhteistyötä jos se mahdollistettaisiin.”

”Vielä ei mitään hyötyä omalle organisaatiolle, mutta tulee olemaan mahdollisesti Järjestöhuoltamon kautta.”

2.2.1 Järjestöjen ja julkisen sektorin yhteistyön kehittäminen

JAKE-hankkeessa on käynnistetty järjestöjen ja julkisen yhteistyön kehittämiseksi foorumitoimintaa, kuten kylä- ja kansanterveysfoorumeita. Vuonna 2015 toteutettujen haastatteluiden mukaan hankkeen

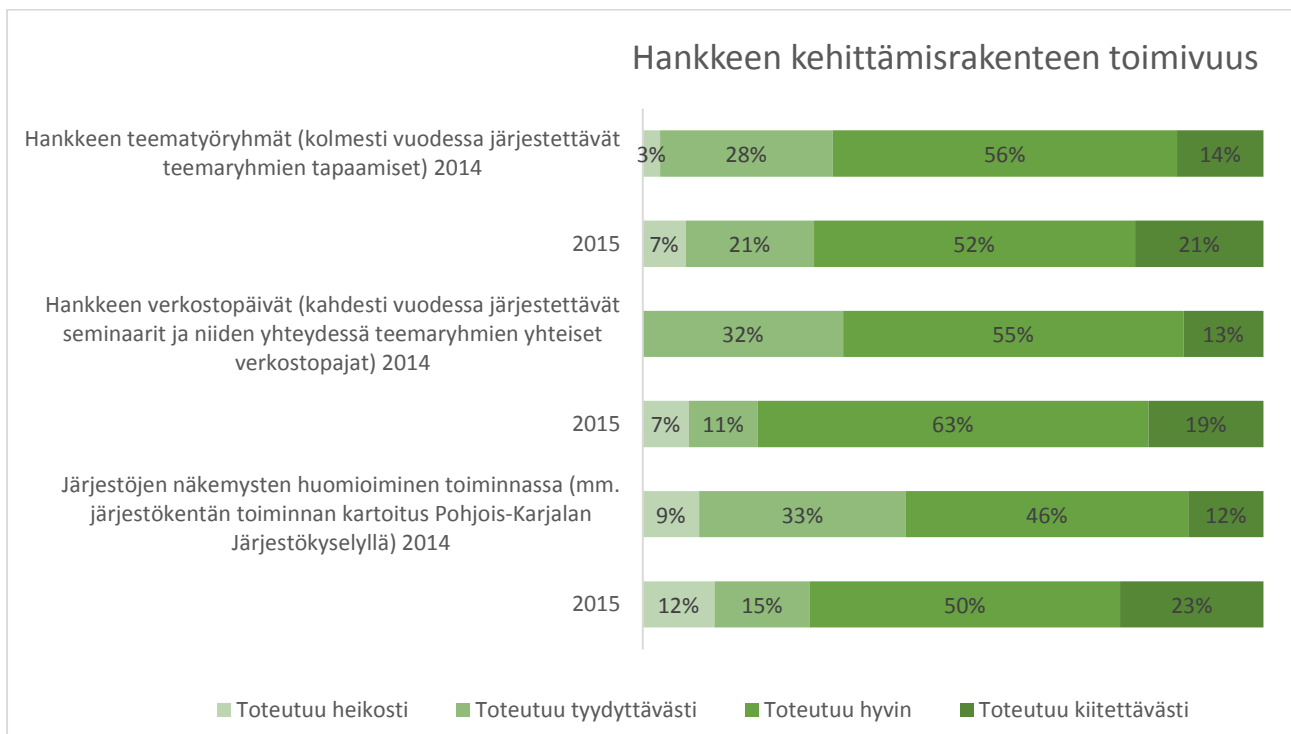

monipuolinen temaattinen kokonaisuus, jossa mukana on sosiaali- ja terveysjärjestöjen lisäksi kylätoiminnan ja monikulttuurisuuden parissa toimivia tahoja, tukee hyvin kunnissa tehtävää pilotointia. Haastatteluiden ja kyselyn perusteella kuntapiloteissa voitaisiin edelleen monipuolistaa osallistuvien järjestöjen pohjaa. Kaikkia hyvinvointisuunnitelmien kannalta keskeisiä järjestöjä ei ole osallistunut kehittämistyöhön, sillä mukaan haluttaisiin mm. puolue-, asukas-, urheilu- eläkeläis- ja lapsiteemaisia järjestöjä sekä kylätoiminnan edustajia. Järjestöjen osallistamisen katsotaan riippuvan kutsumisen lisäksi myös järjestöjen edustajien yksityis- ja työelämän esteistä, joille hanke ei voi mitään.

Kuntapilottien toteuttamisessa ovat olleet hyviä toimivalla tavalla organisoidut ja keskustelevat HyvinvointiHyttien-tilaisuudet. Kiinnostus kuntapilotteja kohtaan on näkynyt siitä, että niistä on kerrottu paikallisessa yrittäjätapaamisessa. Hanke on ollut kuntien ulkopuolinen taho, jonka rooli on ollut tärkeä HyvinvointiHyttien toteuttamisessa. Kuntien kannalta on ollut onnistunut toimintamalli se, että ne tarjoavat puitteet tilaisuuksien toteuttamiselle ja hankkeen työntekijät toimivat tilaisuuksien järjestelyiden ja sisältöjen tuottajina. Kunnat odottavat, että hanke toimii ”*langat käsissä pitävänä tietopankkina*” ja kuntien välisenä tiedon välittäjänä. Hanke on ollut hyvä koordinoitavuudellinen ja aktiivisesti eri tahoille viestivä toimija HyvinvointiHyttien järjestämisessä. Myönteisenä pidetään sitä, että HyvinvointiHyttien on ollut aktiivisesti mukana kuntajohtoa ja johtotason luottamushenkilöitä. Hankkeen tekemä jalkautuminen kuntajohdon luo koetaan tärkeäksi toiminnan kehittämisen kannalta. Hanke on haastatteluiden perusteella tullut tilauksesta ”*kunnan hyvinvointityön kehittämiseen*” ja toiminut kunta-järjestöyhteistyön ”*herättelevänä unilukkarina*”.

2.2.2 Järjestöjen välisen yhteistyön kehittäminen

Vuoden 2015 kyselyn perusteella tyytyväisyys hankkeen järjestämiin verkostopäiviin on kasvanut. Noin 80 % vastaajista pitää verkostopäiviä hyvin toteutettuna. Tyytyväisyys teematyöpäiviin on puolestaan pysynyt ennallaan. Noin 60 % vastaajista pitää teematyöpäiviä hyvin toteutettuina.

Kuvio 4. Hankkeen kehittämisrakenteen toimivuus

Keväällä 2015 toteutettujen haastattelujen mukaan järjestöjen välisen yhteistyön tiivistäminen on kuntien näkökulmasta tärkeä tavoite, jota tulisi tukea uusien keinojen avulla. Tästä näkökulmasta teematyöryhmätyöskentelyä pidetään hyvänä keinona, sillä niiden kautta järjestöille on luotu tasavertaisia mahdollisuuksia oman toiminnan kehittämiseen.

Kyselyn mukaan hankkeessa toteutetut teematyöryhmät ja verkostopäivät ovat olleet hyödyllisiä, mutta niihin osallistumista ovat vaikeuttaneet osallistujajedokkaiden omat kiireet. Järjestöjen välisen yhteistyön tiivistämisessä jotkut sidosryhmien edustajat ovat kokeneet joutuneensa liialliseen järjestelyvastuuseen ja havainneet informaatiokatkoksia tilaisuuksien, kuten kyläfoorumien ja Hyvinvointihytinöiden järjestämisen yhteydessä. Hankkeen kehittämisrakenteen kautta paikalliset toimijat ovat saaneet tietoa hankevalmisteluun ja -kehittämiseen. Hankkeen myötä järjestöt ovat kokeneet päässeensä mukaan vaikutus- ja toimintakanaviin.

2.2.3 Järjestöviestinnän kehittäminen

Kolmas vuoden 2015 hankeosiolle yhteinen päätavoite on järjestöviestinnän kehittäminen. Kevään haastatteluissa kartoitettiin kokemuksia Terveys-Jaken JAKE-hankkeen, OK-opintokeskuksen ja Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen Kathy-toiminnan yhteistyössä toteuttamasta Viestintäringistä ja Kylä-Jaken vastuulla olevasta Kylätietoalustasta.

Haastatteluiden mukaan Viestintärinkiin on ollut tavallisimmin helppo osallistua. Viestintäringin järjestämisajankohdat sovitaan varhain, tapaamisia on sopivin aikavälein eikä osallistumiseen tarvitse sitoutua jokaisella kerralla. Viestintäringissä on hyvää siinä tehtävä panostaminen ilmaiseen viestintäkoulutukseen, jota ei ole muutoin saatavilla. Viestintäringin Facebook-tiedotusryhmää pidetään tarpeellisena. Toisaalta Facebook-koulutuksesta ja sosiaalisen median käytöstä saatava hyöty jakavat osallistujien mielipiteitä. Viestintäringin sisältö on monipuolinen ja osallistujien toiveet huomioivaa. Viestintärinkiin osallistumattomat kokivat Viestintäringin olevan ”pienen piirin toimintaa”, josta ulkopuoliset eivät saa riittävästi tietoa. Osallistujat ovat pääosin kokeneet rajatun ryhmän hyvänä, sillä Viestintärinki on ollut hyvä tapa tutustua toisiin toimijoihin. Kuitenkaan kaikki eivät ole saaneet hyötyä verkostoitumismahdollisuudesta Viestintäringin osallistujien määrän vähäisyyden vuoksi. Myös se, että Viestintärinkiin osallistuu toiminnaltaan erilaisten järjestöjen edustajia, on vähentänyt verkostoitumismahdollisuudesta ja osallistumisesta saatavaa hyötyä. Viestintäringissä on mukana vapaaehtoisia ja palkattuja järjestöyöntekijöitä. Vapaaehtoisilla Viestintärinkiin osallistumista vaikeuttaa koulutusten järjestäminen päiväkoulutuksina.

Kylätietoalustan rakentamisessa pidetään hyvänä sitä, että hankkeen myötä vaikutusvaltainen ja asialle omistautunut taho on ollut kokoamassa kylätoimintaa koskevaa tietoa. Alustan rakentaminen ja tietojen kokoaminen on ollut hidasta. Kuitenkin hankkeen järjestämät kyläkäynnit ja –haastattelut ovat edistäneet tietojen keruuta. Haastatteluissa todettiin, kuinka kylätietoalustan päivittäminen vaatii jatkossa paljon kylien aktiivisuutta. Hankkeen tekemään jalkautumista tarvitaan edelleen kylätietoalustan kehittämiseksi, sillä toiminnaltaan hiipuvat kylät ovat usein passiivisia ja kylätoiminnassa vaihtuvat yhteyshenkilöt hidastavan palvelun kehittämistä.

2.3 Hankkeen hyödyllisyys, tulokset ja vaikutukset

JAKE-hankkeen arvioinnissa on yksi päätehtävistä arvioida sitä, mitä määrällisiä ja laadullisia tuloksia hankkeessa on saatu aikaiseksi. Arvioinnissa tarkastellaan, mitä vaikutuksia hankkeella on ollut kohderyhmän edustajille sekä hankkeen toteuttajaorganisaatioiden toimintaan. Arvioinnissa selvitetään, miten hankkeen

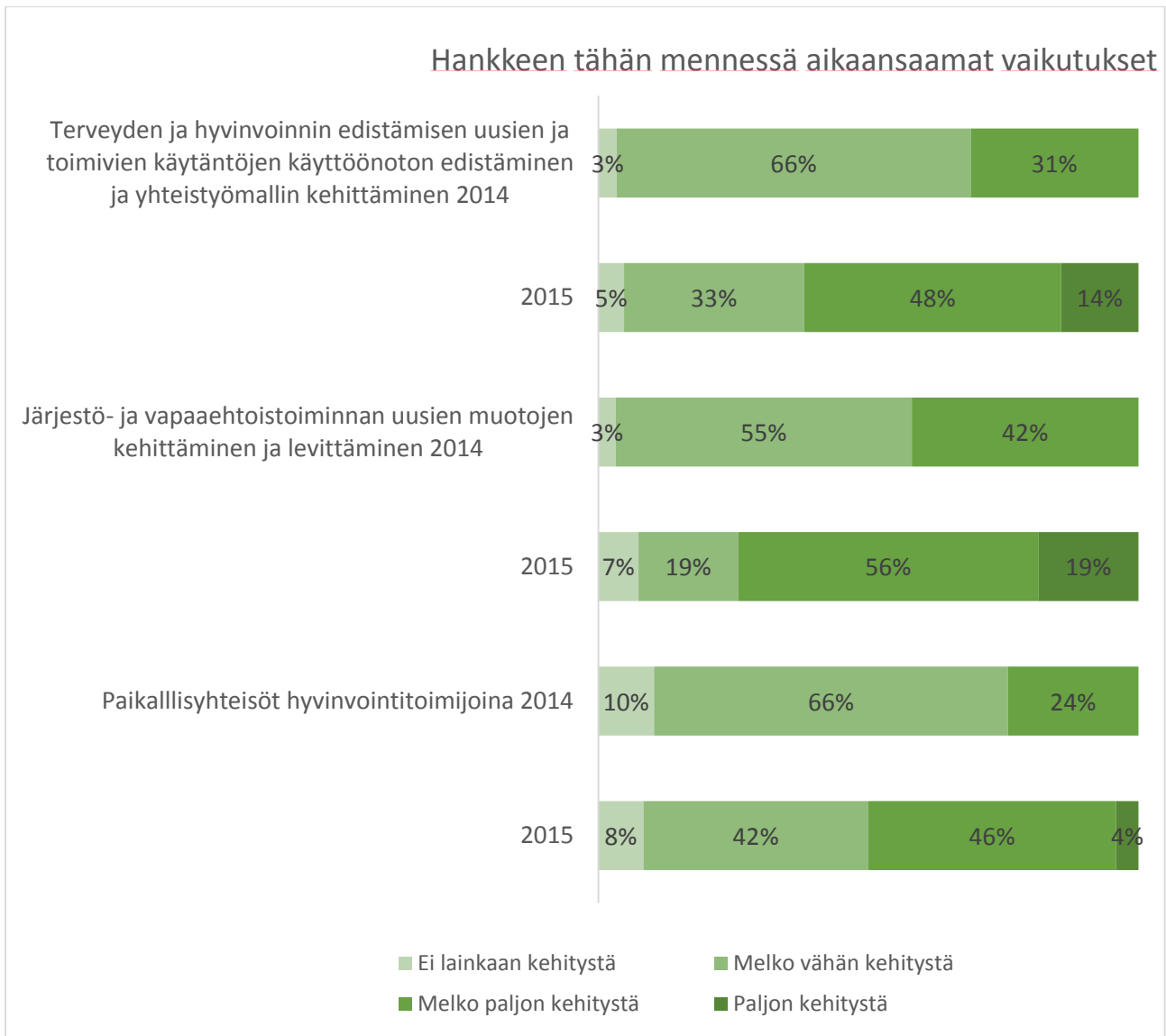
tuloksia ja tuotoksia on sovellettu ja otettu käyttöön sekä kartoitetaan, miten hankkeen tuotosten, tulosten ja vaikutusten juurtumista voitaisiin edistää.

Haastattelujen mukaan kuntapilotit ovat lisänneet järjestöjen näkökulmasta järjestö-kuntayhteistyön suunnitelmallisuutta ja systematisointia sekä tasoittaneet kuntakohtaisia eroja järjestö-kuntayhteistyössä. Myös kuntien näkökulmasta pilotit ovat konkretisoineet kunta-järjestöyhteistyötä eri tavoin kumppanuusyhteistyötä tehneissä kunnissa. Hyvinvointihytinöiden vaikutuksesta kunta-järjestöyhteistyöhön on saatu mukaan aiempaa monipuolisemmin järjestöjä sekä kehitettyä eri sektoreiden rajat ylittävää yhteistyötä kulttuuri-, vapaa-aika- sekä sosiaali- ja terveysjärjestöjen kesken. Kuntapilottien myötä hankkeeseen on saatu mukaan pienempiä kuntia ja koettu hankkeen Joensuu-keskeisyys on vähentynyt. Kuntien näkökulmasta pilotit ovat lisänneet järjestöjen välistä yhteistyötä.

Teemaryhmissä on saatu aikaan konkreettisia tuloksia ja niiden kautta syntynyt verkostoitumista. Haastateltavat pitävät terveysteemaryhmässä hyvänä tavoitteiden laajentumista alkuvaiheen terveystipostipainotuksen jälkeen. Yhdistyshuoltamoryhmän erottaminen muusta teemaryhmätoiminnasta on ollut hankkeen yhteistyötahojen mukaan hyvä linjaus. Kylien ja maaseudun kehittämiseen on tullut teemaryhmätyöskentelyn kautta uusi hyvinvoinnin teema, jota pidetään hyvänä asiana. Monikulttuurisuustyöryhmässä on koettu hyväksi pilottien käynnistäminen. Vapaaehtoistoiminnassa on saatu hyötyä konkreettisten tuotosten kuten yhteisen logon ja pysyvän Valikko-verkostoon liittyvän vapaaehtoistoiminnan ryhmän käynnistymisen kautta. Teematyöryhmätyöskentely on vaikuttanut myös vapaaehtoistyön koordinaattoreiden yhteistyön käynnistymiseen.

Viestintäringin kautta osallistujat ovat saaneet laadukasta koulutusta sekä kokemusten vaihtoa vierailujen tekemisen ja tapaamisissa käyvien vierailijoiden kautta. Viestintäringin koulutuksissa on saatu oppia ja konkreettista vinkkejä, joita osallistujat voivat hyödyntää omassa työssä jo nykyisin tai tulevaisuudessa. Kylätiedon kattava kerääminen yhteen paikkaan on toimijoille tärkeä hankkeesta saatava hyöty. Paikalliset toimijat saavat hyötyä siitä, että alueen kyliä koskeva tieto on näkyvissä ja tietoa päivitetään jatkossa.

Arviointia varten toteutetun kyselyn perusteella hankkeen koetaan vaikuttaneen sen tavoitteena oleviin asioihin ja hyötyjä arvioidaan olevan edellistä vuotta huomattavasti enemmän kaikista hankeosioista. Moni-JAKEn tavoitteena olevissa asioissa arvioi tapahtuneen kehittymistä vuonna 2014 noin 40 % kyselyyn vastanneista ja vuonna 2015 noin 80 % vastaajista. Vuonna 2015 noin 60 % kokee tapahtuneen melko paljon tai paljon kehittymistä Terveys-Jaken tavoitteena olevissa asioissa, kun vastaavaa mieltä oli vuonna 2014 kolmasosa vastaajista. Jake-hanke on saanut näiden tulosten perusteella merkittävää muutosta sen ydintavoitteena olevassa asiassa, järjestötoiminnan roolin vahvistamisessa terveyttä ja hyvinvointia edistävässä työssä. Vuonna 2015 noin puolet kyselyyn vastaajista arvioi tapahtuneen myönteistä kehitystä Kylä-JAKEn tavoitteena olevassa paikallisyhteisöjen toimimisessa hyvinvointitoimijoina, kun edellisenä vuonna muutosta asiassa oli havainnut noin neljäsosa vastaajista. Vaikka Kylä-JAKEssa tapahtunut kehitys on hieman muita hankeosioita maltillisempaa, tulos on erittäin hyvä lähtökohtaa ajatellen. Hyvinvoinnin teema on ollut uusi kylätoiminnalle, joten tässä suhteessa tapahtunut kehitys on merkittävä saavutus.

Kuvio 5. Hankkeen tähän mennessä aikaansaamat vaikutukset

Kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan, mitä he pitivät hankeosioiden aikaansaamina merkittävimpinä tuloksina. Vastaukset ovat sidosryhmien kokemia hankkeen myötävaikutuksesta syntyneitä tuloksia, jotka eivät välttämättä ole JAKE-hankkeen omia toimintamuotoja ja niiden vaikutuksia. Seuraavaan listaan on koottu kyselyssä esille nostettuja keskeisimpiä hankeosioiden saavutuksia.

- Terveys-JAKE: Semppi terveystieteet, terveystalkoot, median ja sähköisen viestinnän hyödyntäminen, Hyvinvointihytinät Siun sote -työ
- Moni-JAKE: järjestöjen välille on syntynyt uudenlaista yhteistyötä, opas monikulttuuriseen järjestötoimintaan, Joensuun turvallisuussuunnitelmaan vaikuttaminen ja asennemuokkaus kuten valtuuston monikulttuurisuusillassa tehty työ, Yhdistyshuoltamo, teemaryhmien toiminta
- Kylä-JAKE: Kylätieto-verkkopalvelu, Hyvinvointihytinät, kylätapahtumat, sähköisen viestinnän tehostaminen, mediatiedottamisen näkyvyys

Vuonna 2015 kyselyyn vastanneilta tiedusteltiin, miten paljon he arvioivat tapahtuneen edistymistä hankkeen vuositavoitteiden mukaisissa asioissa. Eniten muutosta on nähty järjestöviestinnän kehittämisessä, jossa on havainnut myönteistä muutosta noin 70 % vastaajista. Järjestöjen ja julkisen sektorin välisen

yhteistyön tiivistymistä on havainnut noin 70 % vastaajista ja noin 50 % järjestöjen välisen yhteistyön kehittymistä. Tulos on sikäli kiinnostava, että enemmistö vastaajista on järjestöjen edustajia.

Kuvio 6. Kehittyminen vuoden 2015 painopisteiden mukaisissa asioissa

JAKE-hanke on onnistunut parhaiten järjestöjen ja julkisen sektorin välisen yhteistyön kehittämiseen liittyen Pohjois-Karjalan järjestöstrategian luomiseen osallistumisessa yhteistyössä sen laatineen erillishankkeen kanssa, Hyvinvointiyhytinöiden kehittämisessä sekä järjestöjen osallistamisessa kuntien hyvinvointityöhön. Järjestöjen välisen yhteistyön kehittämisessä on edistytty parhaiten JANEn toimintojen ja tunnettuuden lisäämisessä sekä paikallisjärjestöjen verkostoitumisen ja osaamisen kehittämisessä verkostopäivien ja teematyöryhmien avulla. Järjestöviestinnän kehittäminen on edennyt eniten Semppi-terveyspisteiden ja terveys- ja hyvinvointitilaisuuksien avulla tehdyssä terveysviestinnässä sekä Viestintärinki-toimintamallin edelleen kehittämisessä.

Kehittyminen vuoden 2015 tavoitteiden mukaisessa toiminnassa

Kuvio 7. Kehittyminen vuoden 2015 tavoitteiden mukaisessa toiminnassa

Arviointia varten tehdyissä haastatteluissa tuotiin esille hankkeen hyödyllisyys pienten yhdistysten tukemisessa sekä hankkeen kolmen suuren taustajärjestön yhteistyön tiivistymisessä. Järjestökuntayhteistyössä käynnistettävien kuntapilottien avulla voidaan saada vaikutuskanava asukkailla. Järjestötoiminnasta kiinnostuneille kuntalaisille voidaan tarjota hankkeen kautta osallistumismahdollisuus terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta lisäävään toimintaan.

Hankkeen vaikutuksesta järjestö-kunta yhteistyöhön syntyy vastavuoroisuutta, yhdessä tekemistä, tavoitteellisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Haastatteluissa tuotiin esille, kuinka yhteistyön tulokset tulevat näkymään pitkällä aikavälillä hyvinvointikertomuksissa ja talousarvioissa.

Maahanmuuttajateemassa on käynnistynyt pilotteja, joiden tuloksia voi levittää jatkossa. Hankkeen teematyöryhmissä ideoidulle Yhdistyshuoltamolle on tarvetta alueella, sillä sen avulla voidaan tukea vapaaehtoisia sekä vahvistaa uusien järjestöyöntekijöiden tietoutta ja heidän saamaansa tukea. Yhdistyshuoltamosta saadaan hyötyä verkkopalveluiden, yhdistystilojen saatavuuden sekä hallinnollisissa töissä kuten monistusmahdollisuuden ja kokousvalmisteluissa tukemisen kautta. Yhdistyshuoltamosta on hyötyä, kun se rakennetaan paikalliseen toimintaympäristöön sopivaksi.

Hankkeessa kehitettävässä Kylätietoalustassa on hyödyllistä yhteistyötahoille se, että alustassa on paljon laajentamisen mahdollisuuksia. Kylätietoalustan kehittämisjoukkoa voidaan laajentaa ja tiivistää yhteistyötä kylätoiminnan tueksi. Etenkin Kylätietoalustan sisältöä voidaan kehittää sen perustamisen jälkeen, sillä siihen voi laittaa erilaisia työvälineitä, esitellä hankkeita ja käyttää alustaa ilmoitustauluna. Kylätietoalustan myötä kyliä voidaan osallistaa pidemmällä aikavälillä tiiviimmin kuntayhteistyöhön.

Haastatteluiden perusteella hankkeessa kehitettävien järjestöyhteistyön toimintamallien laajentaminen muualle Itä-Suomeen on mahdollista ja tarpeellista. Myös Viestintärinkiä pidetään toimintamallina, jota kannattaisi levittää Itä-Suomen alueelle.

3 Kehittämiskrakenteen tuki

3.1 Teemaryhmien toiminta

JAKE-hankkeen yhtenä keskeisenä kehittämiskrakenteena ovat toimineet neljä teemaryhmää, joista jokainen on kokoontunut vuosina 2014–2015 yhteensä seitsemän kertaa. Teemaryhmärakenne määrittyi JAKE-hankkeen keskeisten kehittämistavoitteiden pohjalta: terveyden, vapaaehtoistoiminnan, kylähyvinvoinnin ja monikulttuurisuuden edistäminen. On huomattava, että hankkeen kehittämistyöstä merkittävä osa on tehty kehittämiskrakenteen ja sen teemaryhmien ulkopuolella.

Kuntoutussäätiön työntekijäpari on toiminut koko prosessin ajan teemaryhmien työskentelyn tukena. Heidän tehtävänä on ollut toimia teemaryhmien tavoitteiden ja toimenpiteiden jäsentäjinä ja työskentelyn sparraajina. JAKE-hankkeen työntekijät ovat vastanneet ryhmien koolle kutsumiseen ja kokoontumiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä. JAKE-hankkeen työntekijät ovat teemakohtaisella substanssiosaamisellaan huolehtineet ryhmäkokoontumisten asiasisällöistä ja niiden tavoitteiden mukaisesta edistämisestä myös teemakokoontumisten välissä. Kuntoutussäätiön työntekijät ovat toimineet työskentelyn jäsentäjinä, sparraajina sekä keskustelun haastajina ja työskentelyn kirjaajina. Kirjattujen muistioiden tarkoitus on ollut toimia teematyöryhmien kokoontumisten väliaikoina tapahtuvan työskentelyn tukena.

Jokaisessa teemaryhmässä työstiettiin ensimmäisissä kokoontumisissa tavoitteet yhteiselle työskentelylle, jotka jaettiin konkreettisiin osatavoitteisiin. Tältä pohjalta jäsennettiin näihin osatavoitteisiin tähtääviä konkreettisia toimenpiteitä ja määriteltiin niihin liittyvät vastuutahot ja henkilöt. Samanaikaisesti jäsennettiin teemaryhmän työskentelyn suhdetta ja rajapintoja muihin saman toimialan toimijoihin. Teemaryhmän työskentelyä ja roolia täsmennettiin suhteessa JAKE-hankkeeseen ja muihin toimijoihin. Tavoitteiden,

osavaroitteiden ja niihin tähtäävien konkreettisten toimenpiteiden etenemistä arvioitiin jokaisella kokoontumiskerralla. Työskentelyprosessi oli jokaisessa teemaryhmässä joustava ja polveileva. Työskentelyn aikana tehtiin myös tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuuden arviointia, ja joistakin niistä luovuttiin ja vastaavasti nostettiin tilalle uusia tavoitteita ja toimenpiteitä.

Teemaryhmien työskentelyyn on osallistunut vaihteleva määrä toimijoita Pohjois-Karjalasta. Enimmillään ryhmäkokoontumisissa oli 10–15 henkeä ja pienimmillään 2-3 henkeä. Osallistujat edustivat laajasti sekä paikallisia pohjoiskarjalalaisia yhdistyksiä, laajempia alueyhdistyksiä että kuntien ja muiden julkisen sektorin organisaatioita. Osallistujina on ollut ammattilaisia, yhdistysten luottamushenkilöitä ja kokemusasiantuntijoita. Jokaisessa teemaryhmässä on ollut mukana alusta alkaen tiivis ydinjoukko, joka työskentelyn edetessä täydentyi ja laajentui.

Teemaryhmät olivat keskenään varsin erilaiset johtuen muun muassa teemoissa tyypillisistä vallitsevista toimintakulttuureista ja jo valmiista verkostoista ja toiminnoista. Kahdelle teemaryhmälle (vapaaehtoistoiminta, terveys) oli selkeä tilaus ja tarve. Alan järjestöillä ja muilla toimijoilla ei ole ollut aiemmin vastaavia tavoitteellisia yhteistyöfoorumeita. Kahdella ryhmällä (kylähyvinvointi ja monikulttuurisuus) oli prosessin aikana vaikeuksia löytää oma roolinsa ja paikkansa yhteistyörakenteena kentässä, jossa on jo ennestään vilkkaasti eri toimijoiden välisiä foorumeita. Näissä kahdessa ryhmässä käytettiin huomattavasti aikaa tavoitteiden ja toimenpiteiden jäsenyykseen, ja niihin jouduttiin palaamaan uudelleen pitkin matkaa. Vapaaehtois- ja terveysteemaryhmien kokoontumiset olivat aloitusvaiheen jälkeen hyvin tavoitteellisia ja toiminnallisia, sisältäen yhteisen työskentelyn konkreettista suunnittelua, toteutuneiden suunnitelmien raportointia, arviointia ja edelleen kehittämistä.

Kaikkien teemaryhmien työskentely on ollut näiden kahden vuoden aikana jäsentynyttä, tavoitteellista ja tuloksellista. Vuoden 2016 alusta näiden teemaryhmien sijaan JAKE-hankkeen kehittämisrakenteessa jatkaa kaksi teemaryhmää, joista toinen keskittyy järjestöjen ja kuntien välisen yhteistyön kehittämiseen, jossa kärkihankkeena on ”hyvinvointihytinät”. Toinen teema keskittyy järjestöjen välisen yhteistyön ja ”yhdistyshuoltamo” -toimintamallin kehittämiseen. Uusi kehittämisrakenne on noussut vahvasti kaikkien neljän teemaryhmän ideoinnin ja työskentelyn kautta. Näin ollen teemaryhmätyöskentelyn muutos on suora jatkumo aiempien teemaryhmien edistymisestä ja yhteisten tavoitteiden tiivistymisestä ja noudattaa myös JAKE-kokonaisuuden tavoitteita. Siirtyminen kahden teemaryhmän kehittämisrakenteeseen on perusteltu muutos myös sikäli, että kolme kertaa vuodessa kokoontuvat neljä teemaryhmää on ollut varsin iso panostus JAKE-hankkeessa, ja edellyttänyt myös ryhmiin osallistuvilta paljon aikaa ja työpanosta.

Vapaaehtoistoiminnan teemaryhmä

Teemaryhmässä on ollut jokaisella kokoontumiskerralla yli kymmenen osallistujaa, ja sen vaikutuspiiri on huomattavasti tätäkin laajempi. Ryhmässä on ollut mukana sekä järjestöjen että julkisen sektorin toimijoita. Tälle yhteistyöryhmälle oli alusta lähtien vahva tarve. Tämä on näkynyt osallistujien sitoutuneisuutena, yhdessä asetettujen tavoitteiden mukaisessa yhdessä tekemisen konkretisoitumisena, luottamuksellisena keskusteluna sellaisissa kohdissa, joissa toiminnan ratkaisut eivät ole olleet täysin selkeitä, dialogisena innostuksena ja toisten panostusten kunnioittamisena. Sovituista asioista on pidetty kiinni.

Teemaryhmätyöskentely rakentui kolmen päätavoitteen kautta:

1. Vapaaehtoistoiminnan näkyväksi ja tunnetuksi tekeminen (tiedotus)
2. Uusien vapaaehtoisten mukaan saanti (rekrytointi)

3. Yhteiset käytännön toiminnot (esim. ohjaus/koordinointi, koulutus, virkistys ja palkitseminen)

Teemaryhmän työn tuloksia:

- Ryhmässä on saatu kahdessa vuodessa paljon aikaan. Yhteinen ajatusten vaihto, yhdessä tekeminen ja tietoisuus siitä missä mennään, on ollut tärkeää. Muihin toimijoihin tutustuminen, yhteinen ajatusten vaihto, yhdessä tekeminen ja tietoisuus siitä missä mennään, on ollut teemaryhmän tärkeintä antia. Teemaryhmässä on edetty sisältö ja konkretia edellä, tätä kautta on saatu paljon aikaan. Ei ole liiaksi juututtu JAKE-kokonaisuuden tavoitteiden pohdintaan.
- Monet asiat, jotka olivat ryhmän aloittaessa ongelmia, on pystytty ratkaisemaan ja viemään eteenpäin (esim. uusien vapaaehtoisten rekrytointi, näkyvyyden lisääminen mediassa, eri toimijoiden yhteistyön kehittäminen).
- Teemaryhmässä yhteisesti suunniteltu ”Vapaaehtoistoimintaa Pohjois-Karjalassa” -logo toimii vapaaehtoistoiminnan yhteisenä ”brändayksenä” on eri toimijoiden käytössä ja käytettävissä. Logoa hyödynnettiin joulukuun vapaaehtoisten päivän tapahtuman markkinoinnissa ja visuaalisen ilmeen toteuttamisessa. Myös Facebookissa toimii aktiivisesti Pohjois-Karjalan vapaaehtoistoiminnan ryhmä.
- Jelli -järjestötietopalvelun ”vapaaehtoistoimintaa Pohjois-Karjalassa” sisällön ja käytettävyyden kehittäminen
- Keväällä 2015 järjestetyt tapahtumat ja näkyvyyden lisääminen ovat tuottaneet hyvää tulosta ja teemaryhmässä mukana olleet kertoivat saaneensa toimintaan uusia vapaaehtoisia. Yhdessä Karelia amk:n sosionomikoulutuksen kanssa järjestetty vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien esittely opiskelijoille koettiin onnistuneena tapahtumana ja sitä kautta opiskelijoita lähti mukaan vapaaehtoistoimintaan tai muuhun yhteistyöhön.
- Vuodelle 2016 on suunnitteilla kaupungin taidemuseoon yhteinen vapaaehtoistoiminnan gaalatilaisuus vapaaehtoisille. Tämä tilaisuus vastaa osaltaan kaikkiin teemaryhmän tavoitteisiin.
- Teemaryhmä on mahdollistanut osallistujien keskinäisen verkostoitumisen ja osallistujien välille on löytynyt mielekkäitä yhteistyön paikkoja ja konkreettisia yhteistyömalleja (esim. Kotikartanoyhdistyksen, Joensuun kaupungin senioripalveluiden ja Settlementin välille)
- Vapaaehtoistoiminnan teemaryhmä JAKE-hankkeen alla on toiminut hyvänä starttina eteenpäin. Teemaryhmä jatkaa vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden verkostona vuoden 2016 alusta. Vastaavia verkostoja on useimmissa kaupungeissa. Kansalaisareenalla on näiden ryhmien valtakunnallinen Valikko-verkosto, johon myös teemaryhmä on liittynyt mukaan. Valikko- yhteistyö on ollut lähinnä tiedon vaihtoa ja yhteydenpitoa.
- Osa teemaryhmän tavoitteista ja toimenpiteistä menee jatkossa selkeästi JAKE:n kunta/järjestö yhteistyön teemaan ja osa yhdistyshuoltamon kehittämistyöhön, ja niitä edistetään ko. teemaryhmissä.

Terveys-teemaryhmä

Teemaryhmän työskentelyssä on ollut säännöllisesti mukana 10–15 henkilöä, jotka edustavat monipuolisesti pohjoiskarjalalaisia yhdistyksiä, valtakunnallisten järjestöjen alueyhdistyksiä ja kuntien ja muiden julkisen sektorin organisaatioita. Teemaryhmää on myös hyödynnetty Pohjois-Karjalan kansanterveys ry:n keväällä 2015 paikallisille ja seudullisille yhdistyksille tekemän kyselyn suunnittelussa, jossa kartoitettiin yhdistysten välistä ja kuntien ja yhdistysten välistä yhteistyötä. Työskentely ryhmässä on ollut sitoutunutta ja analyttisesti yhteistyön haasteita reflektovaa ja ratkaisuja etsivää.

Poimintoja teemaryhmän työskentelystä:

Teemaryhmän osatavoite: Järjestöt mukaan kuntien hyvinvointisuunnitteluun kytkeytyy suoraan hyvinvointihytinöihin. Teemaryhmässä on säännöllisesti käsitelty hyvinvointihytinöitä. Niitä on aloitettu viidellä paikkakunnalla (Liperi, Outokumpu, Kontiolahti, Kitee ja Juuka). Kuntia on kannustettu nimeämään hyvinvointikoordinaattoreita/yhdyshenkilöitä ja tavoitteena on, että kunta/järjestöyhteistyön-malli ”yhdistysohje” hyväksytään kunnan päätöksenteossa. Yhdistysohjeeseen sisältöön kuuluu mm. lähidemokratia ja osallisuus, avustukset ja tuet (määrät, haku, ehdot), kumppanuussopimukset (periaatteet, sopimismenettely ym.) järjestöille tarjottavat toimitilat, foorumitoiminta, järjestöjen osallistuminen hyvinvointityöhön sekä hyvinvointistrategiaan ja –ryhmään. Tavoitteena on myös laatia kuntakohtainen Hytinä-vuosikello, joka toimii foorumitoiminnan huoneentauluna koko vuoden ajan. Tavoitteena on muodostaa järjestökoalitio ja kansanterveysyhdistysten vaikuttajaryhmiä pilottikuntiin.

Jatkossa olisi tärkeää kuntien ja järjestöjen yhteistyön kuvaaminen ja avaaminen konkreettiseksi: esim. millä perusteella järjestöavustuksia jaetaan ja miten toiminnasta raportoidaan, millaisia tiloja tarjotaan, mitä kunta odottaa järjestöiltä

- järjestöavustuksiin olisi hyvä saada bonuksia yhdessä tekemisestä
- tavoitteena myös koota yhteen erilaiset kumppanuusmallit Pohjois-Karjalasta
- palveluraati-mallin kehittäminen kansalaismielipiteiden kokoamiseksi
- kunta/järjestöyhteistyön mallien kartoittaminen muualla Suomessa

Teemaryhmän osatavoite: Järjestötiedon lisääminen kunnallisille päätöksentekijöille

- järjestöjen palvelujen selvittäminen ja avaaminen kuntatasolla: pitäisi kehittää sellainen ”tietopankki”, josta helposti löytyy järjestöt ja niiden palvelut, Jelli rakentaa parhaillaan tätä; Kylätieto.fi sisältää ajantasaista tietoa
- valtuustojen vaihtuessa: hyvinvointikertomusprosessi, järjestöyhteistyö sekä Hyvinvointihytinät perehdytysasioina
- osallistuminen Miun Yhistys – Pohjois-Karjalan yhdistysohjelman 2015-2020 valmistelutyöhön ja sen 3 pää tavoitteen ja 19 toimenpide-ehdotuksen jalkautukseen. Ohjelma sisältää monia tähän tavoitteeseen liittyviä toimenpide-ehdotuksia Perustettu työryhmä viemään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia eteenpäin, johon monet terveys-teemaryhmässä mukanaolijat osallistuvat.

Teemaryhmän osatavoite: Yksi elämä –yhteistyön tiivistäminen (kunnat/järjestöt)

- Yksi elämä-yhteistyö jatkuu 2017 loppuun asti, terveysviestinnän, osallisuuden, kansalaistoiminnan ja järjestöyhteistyön kehittäminen
- tuleva rypäsmalli Hyvinvointihytinä-kunnissa on vahvasti tätä, työstetään pilottikuntien kanssa
- Semppi-terveyspisteet keskeinen osa tätä yhteistyötä
- Terveystalkoot 7.11.2015 Kuopiossa, Yksi-Elämä-yhteistyöhanke, jonne osallistui bussilastillinen yhdistysväkeä Pohjois-Karjalasta.

Teemaryhmän osatavoite: Yhteisen toiminnan näkyvyyden lisääminen jatkuu Jake-hankkeen toimintana

- terveysviestintään liittyen yhdistysten Viestintärinki on ollut tärkeä viestintäkanava.

Teemaryhmän osatavoite: Järjestötyössä jaksamisen tukeminen

- yhdistyshuoltamo-idea lähtenyt liikkeelle terveys-teemaryhmässä käydyistä keskusteluista. Sittemmin yhdistyshuoltamotyöryhmä, jossa on osallistujia kaikista teemaryhmistä, on vienyt hanketta eteenpäin
- Työ jatkuu JAKE:n järjestö/järjestö-yhteistyö- teemaryhmässä, jossa yhdistyshuoltamo on kärkihankkeena.

Monikulttuurisuus- teemaryhmä

Teemaryhmän osallistujamäärä on ollut merkittävästi pienempi kuin muiden teemaryhmien. Tämä johtunee sitä, että Pohjois-Karjalan seudulla on monia muita aktiivisia monikulttuurisuutta edistäviä yhteistyörakenteita, esim. maahanmuuttajatyön keskus SILTA, järjestöjen monikulttuurisuusverkosto MOVE, Joensuun seudun rasismien vastainen työryhmä ja yhdistyksistä esim. Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys JoMoni. Teemaryhmässä on ollut kiinteästi mukana 3-6 henkilöä, jotka edustavat järjestöjä, julkista sektoria ja oppilaitoksia. Teemaryhmässä asetettiin sellaisia tavoitteita, joiden edistämiseksi voitiin suunnitella mahdollisimman konkreettisia toimintoja. Tämän teemaryhmän toimintaa kohtaan ei syntynyt kovin hyvää sitoutumista. Teemaryhmässä esiin nostettuja tavoitteita ja konkreettisia toimenpiteitä vietiin kyllä eteenpäin. Vahvimmin tämä on tapahtunut teemaryhmän ulkopuolella olemassa olevien yhteistyörakenteiden kautta. Teemaryhmän tavoitteet olivat sen kaltaisia, että niiden edistäminen ei kuitenkaan tapahdu lineaarisesti yhden teon kautta, vaan koko valittu toiminta edistää kaikkia tavoitteita eri painotuksilla. Kyse ei kuitenkaan ole teemaryhmän epäonnistumisesta, tavoitteiden heikosta relevanssista tai toimijoiden kiinnostuksen puutteesta, vaan siitä, että uudelle yhteistyöryhmälle ei ole ollut juurikaan tarvetta.

Teemaryhmän tavoitteet ja poimintoja toteutetuista toimenpiteistä:

Tavoite 1: Maahanmuuttajien oman äänen esille tuominen ja kuuntelukanavien laajentaminen

- a) tuettu vaikuttaminen
  - maahanmuuttajanäkökulmaa viety mukaan Joensuun kaupungin turvallisuussuunnitelmaan, joka hyväksyttiin valtuustossa marraskuun 2015 lopussa.
  - toteutettu myös tuetun vaikuttamisen pilottiryhmä, kts. alla.
- b) maahanmuuttajayhdistysten vaikuttamistyön tukeminen
- c) vaikuttajien vastaanottokyvyn herkentäminen
  - Joensuun valtuuston järjestämä keskustelutilaisuus 30.11.2015.

Tavoite 2: Maahanmuuttajien järjestö- ja kansalaistoimintaan osallistumisen mahdollistaminen

- a) maahanmuuttajien aktivoiminen
- b) järjestöjen monikulttuurisen vastaanottokyvyn kehittäminen
  - Tähän liittyen toteutettiin pilottiryhmä, jossa maahanmuuttajia ja yhdistyksiä ohjattiin yhteen. Siinä saatiin esille sekä onnistumisia ja edistymistä että epäonnistumisia ja esteitä. Esteinä olivat esim. pelko lähteä ilman tuttuja mihinkään uuteen toimintaan tai pelko osallistua poliittiseen toimintaan. Myös kieli- ja ymmärtämisvaikeuksia oli. Myös yhdistyksillä oli osaamattomuutta ottaa vastaan uusia tulijoita, vaikkakin suurin osa ohjatuista kohtaamisista onnistui. Pilotin kokemuksia voidaan hyödyntää järjestökentällä. Myös Yhdistyshuoltamoon voidaan ottaa monikulttuurisuutta edistävä tukipalvelu.

- Teemaryhmässä on arvioitu kokemuksia monikulttuurisuutta edistävästä tapahtumista ja koulutuksista, esim. Action-tapahtuma Kontiolahdella, PoKalin liikuntaseurojen ohjaajakoulutus
  - Monikulttuurisen yhdistystoiminnan opas on valmisteilla ja menossa on myös monikulttuurisen yhdistystoiminnan koulutuksia.
- c) järjestöjen toimintatapojen, toimintasisältöjen ja viestinnän kehittäminen tukemaan maahanmuuttajien mukana oloa
- d) Maahanmuuttajien järjestötoiminnassa etenemisen mahdollistaminen

Kylähyvinvointi-teematyöryhmä

Teemaryhmään on osallistunut yhteensä parikymmentä toimijaa eri puolelta Pohjois-Karjalaa. Mukana on ollut sekä järjestötoimijoita (mm. Maaseudun sivistysliitto, Leader-ryhmät, Joensuun Paikallistoimijat, Pohjois-Karjalan Martat, SPR) että myös kuntien edustajia. Kylätoimijoiden keskinäinen yhteistyö on aktiivista Pohjois-Karjalassa, mutta kokoontuminen ja työskentely kylähyvinvoinnin teemaan liittyen osoittautuivat monin tavoin haasteelliseksi. Kylätoiminnan edistämisessä on mukana monia toimijoita ja yhteistyöverkostoja, mm. Pohjois-Karjalan maaseutukehittäjien verkosto, Leader- yhdistykset, Maaseudun sivistysliitto, Pohjois-Karjalan Kylät ry, kiertävien toimijoiden verkosto ja perusteilla oleva kyläturvallisuuden kehittämisryhmä.

Kylähyvinvoinnin teemaryhmän tavoitteita ja toimintaa työstettiin aloitusvaiheessa pitkään ja niitä tarkistettiin useita kertoja kokoontumisten myötä. Tavoitteet ovat sinänsä selkeät ja niistä saatiin melko hyvä yhteisymmärrys. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että ryhmässä on jäänyt saavuttamatta yhteinen käsitys siitä, mitä kylähyvinvointi tämän teemaryhmän työskentelyssä tarkoittaa ja minkälaisiin yhteisiin konkreettisiin toimiin haluttaisiin yhdessä sitoutua. Kylähyvinvoinnin toimintatasot kylien moninaisesta arjesta vaikuttamistyöhön laajemmin edellyttävät työskentelyä erilaisilla foorumeilla.

Huolimatta jonkinasteisesta yhteisten määrittelyjen ja konkreettisten toiminta”sopimusten” ja niihin sitoutumisen puutteesta, kylähyvinvointiteemaryhmä on edistänyt tavoitteitaan tiiviiden keskusteluiden ja käytännön toiminnan kautta. Yksittäisinä esimerkkeinä vuonna 2014 teemaryhmässä esiteltiin Kylä-JAKE hankeosiossa tuotettua kylähyvinvoinnista tehtyä valtakunnallista selvitystyötä ja raporttia sekä paikallisesti toteutetun kylähyvinvointiseminaarin antia. Tämä selvitys on käytyjen keskustelujen ohella yksi kylähyvinvoinnin laajuutta eri toimijoille avaava väline.

Monia teemaryhmän edistämiä asioita voidaan viedä eteenpäin Kylätieto-verkkopalvelun avulla, jossa mukana mm. kyläkortti, kylätalokortti, kyläturvallisuuskortti, kuntakortti; verkkopalveluun liittyvä intra on myös kehitteillä.

Teemaryhmän tavoitteet ja esimerkkejä kehittämistyöstä:

Tavoite 1. Kuntayhteistyö ja lähidemokratian kehittäminen

- nykyisellään rakenteet lähidemokratian kehittämiseksi ovat ohuet, lisäksi sote- ja kuntamuutokset aiheuttavat epävarmuuksia kehittämissyhteistyön uusista kumppanuuksista. Tehty pohjatyö ei kuitenkaan ole mennyt hukkaan.
- esim. hytinäkello/Hyvinvointihytinät edistävät osaltaan myös kylähyvinvointiin liittyviä kysymyksiä
- kyläpäällikköillat, yhteiset tapahtumat (mm. Farmari JNS 7/2015), kylätoimijoiden mukanaolo mm. SiunSote suunnittelutyössä
- kyläteemoja on myös tärkeää pitää esillä kunta-järjestöteemaryhmässä jatkossa

Kuntien ja paikallisyhteisöjen yhteistyön ja palvelukumppanuuden kehittäminen ja työllisyyden edistäminen

- Käsitellyt kysymykset ovat olleet haastavia: mitä kylätoimijat voivat tehdä työllistymisen edistämiseksi? Miten pienet yhdistykset saisivat tukea työllistämiseen?
- Ratkaisuja työllistämisen organisointiin ja rahoitushaasteisiin voidaan etsiä uusien työllisyys- ja palveluhankkeiden avulla ja kunta/järjestö-dialogissa Hyvinvointihyönteinnassa.

Tavoite 2. Yhteisöllisyyden tukeminen, kyläympäristön ja sen hyvinvointipalvelujen kehittämisen-ennaltaehkäisevä paikallisyhteisöjen toiminta

Pohjois-Karjalan kylätalojen verkko, kyläpääällikkö –iltojen järjestäminen

- Kyläpääällikkö-illoista hyviä kokemuksia mm. Lieksassa
- suunnitteilla useita hankkeita, mm. Leader -rahoituksella
- Kylätalojen verkon edistäminen on myös mukana vahvasti turvallisuusteemassa

Keskustelun virittäminen Kainuun nuotta-mallin soveltamisesta P-K:ssa

- Kainuun nuotta -hankkeen avulla on kehitetty kylien yritys- ja palvelutoimintaa ja kylien välistä yhteistyötä. Teemaryhmässä on käyty keskustelua mallin soveltamisesta Pohjois-Karjalan kylissä.
- Pohjois-Karjalassa käynnistetään lähiaikoina tätä koskeva esiselvitys
- tavoitteena on toteuttaa tähän liittyvä tutustumis-/opintomatka

Aktiivitoimijoiden jaksamisen tukeminen

- teemaryhmässä on käyty keskustelua tarpeesta kirkastaa vapaaehtoistoiminnan ja vertaistukitoiminnan roolia
- tähän tarvitaan hyviä yhteistyön ja verkostoitumisen tukirakenteita: kyläkummit, kylätoimijoiden tukirinki, järjestö- tai yhdistysagentit; asiaa voidaan edistää mm. JANEn kautta
- vertaistuki, koulutus, virkistys; selvitetään myös seurakuntien mahdollisuuksia osallistua tähän

Kyläturvallisuus ja arjen apu

- Perusteilla maakunnallinen kyläturvallisuutta edistävä työryhmä
- Kylätoimijat ovat tehneet aktiivista yhteistyötä pelastuslaitoksen turvallisuushankkeen suunnittelutyössä; Maaseudun sivistysliitto on hankkeen osatoteuttajana, hankerahoituspäätöstä odotellaan
- Joensuun kaupungin turvallisuussuunnitelma valmistui loppuvuodesta 2015, kylätoimijat ovat osallistuneet aktiivisesti sen valmistelutyöhön

3.2 Itsearviointien tuki

Hankkeen itsearviointien tueksi on järjestetty vuosittain kolme arviointityöpajaa ja sparraustyöpajoja, jotka ovat kohdentuneet hankkeen valitsemaan teemaan ja toimintoon. Vuonna 2014 keväällä toteutettiin hankekokonaisuuden tavoitteita, toimintaa ja haluttuja tuloksia koskeva sparraustyöpaja, kesällä itsearviointityöpaja ja syksyllä Järjestöhuoltamon, myöhemmin Yhdistyshuoltamoksi nimitetyn toiminnan kehittämistä tukeva sparraustyöpaja.

Vuonna 2015 toteutettiin itsearviointityöpajat ja sparrauspäivät tammikuussa, maaliskuussa, lokakuussa ja marraskuussa. Tammikuun itsearviointityöpajassa toteutettiin hankkeen toimeenpanon ja toimintamuotojen kuten teemaryhmien itsearviointi sekä arviointiin hankkeen toteutusta suhteessa muuhun alueen kehittämistyöhön, kuten järjestöstrategian ja teemaryhmien toiminnan yhteyttä Yhdistyshuoltamon kehittämiseen. Maaliskuussa jatkettiin hankkeen tavoitteiden ja työnjakojen itsearviointia siten, että hanketyöntekijät priorisoivat kehittämistavoitteitaan, määrittivät työnjakoa, pohtivat toiminnan yhteyksiä JAKE-kehittämiskeskoston toimintaan sekä esittivät muutoksen seurannan ja asiantilan korjaamisen keinoja niitä tilanteita varten, joissa muutosta ei tapahdu odotetulla tavalla. Kesäkuussa hanketyöntekijät saivat verkostopäivien yhteydessä koosteen sidosryhmähaastattelun perusteella tehdyistä välihavainnoista. Lokakuun itsearviointityöpajassa tehtiin vertailua tammikuun 2015 itsearvioinnissa tehtyyn tilanteeseen, keskusteltiin arviointitiedon hyödyntämisestä ja annettiin palautetta Kuntoutussäätiön toiminnasta sekä käynnistettiin vuoden 2016 arvioinnin ja kehittämisrakenteen tuen suunnittelu. Lokakuun itsearviointityöpajan jälkeen hanketyöntekijät täyttivät hankeosiokohtaisesti vuoden 2016 tavoitealueisiin ja toimintamuotoihin liittyvän matriisin. Marraskuussa toteutettiin teematyöryhmäpäivien yhteydessä itsearviointipaja, jossa esiteltiin alustavasti ulkoisen arvioinnin havaintoja ja käytiin keskustelua vuoden 2016 toiminnan linjauksista.

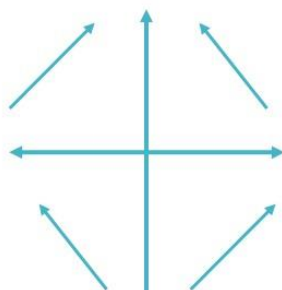
Hanketyöntekijöille tarkoitettujen itsearviointityöpajojen ja sparrauspajojen lisäksi on järjestetty itsearviointi teemaryhmään osallistuneille helmikuussa ja käyty havaintoja läpi kesäkuussa ryhmille yhteisen ”ristiinpolystapaamisen” aikana. Hankkeen itsearvioinnissa ja teemaryhmien itsearvioinnissa on käytetty kuvion 8 arviointiasteikkoa, jossa arvioidaan tilannetta eri ulottuvuuksilla 1-5 asteikolla.

Suoriutuminen ja onnistuminen verkostotehtävässä

- Muutosten johtaminen: Olemassa olevan kehittämistyön (keskeisimmin mm. järjestöstrategia, soteuudistus, JANEn toiminta) nivominen verkostossa tehtävään kehittämistyöhön
- JAKE-verkoston toimivuus (osahankekohtaiset verkosto, teemaryhmät)
- Tulosten aikaansaaminen

Henkilöstön/osallistujien motivaatio ja kuormittuneisuus

- Työn mielekkyys
- Työn palkitsevuus
- Työn itsenäisyys, oma-aloitteisuus
- Kuormitus ja stressi
- Kehittymismahdollisuudet

Ryhmän tai työyhteisön toimivuus

- Tavoitteiden selkeys
- Ryhmähenki ja ilmapiirin avoimuus
- Itseohjautuvuus
- Sisäinen tehokkuus
- Yhteistyöhakuisuus
- Kehittämishakuisuus

Hankkeen ja sen osa-alueiden johtaminen

- Onnistumisen edellytysten luominen
- Asiakaslähtöisyyden varmistaminen: innostaminen, kuuntelu, tavoitteellisuus, määrätietoisuus, joustavuus
- Henkilöstön/osallistujien osaamisen kehittäminen
- Yhteistyön rakentaminen
- Ryhmän kehittäminen
- Toiminnan ja sen laadun kehittäminen

Mukaelma Kari Lahti (Johtamistutkimus,
<http://360palaute.blogspot.fi/>)

Kuvio 8. Itsearviointinassa käytetty arviointiasteikko

Itsearviointin tuen osuudesta voi tehdä johtopäätöksen, että hankkeen työntekijät toteuttavat itsearviointia ja pystyvät tekemään tarvittavia muutoksia itsearviointinassa tehdyn pohdiskelun ja saamansa palautteen avulla. JAKE-hankkeen onnistumista edistää siis se, että hanke ei ainoastaan tee itsearviointia, vaan hyödyntää sen tuloksia kehittämistyössään.

4 Johtopäätökset ja kehittämissuhteet

4.1 Hankkeen yhteistyötahojen esittämät kehittämissuhteet

Arviointi varten tehdyissä haastatteluihin ja kyselyyn osallistuneita pyydettiin kertomaan näkemyksiään siitä, kuinka JAKE-hankkeen toimintaa voitaisiin kehittää. Haastatteluissa tuli esille, kuinka hankkeen toiminnan koetaan olevan hajanaista. Hankkeessa järjestetään paljon toimintaa ja organisoidaan työryhmiä, mutta toiminnan tavoitteet ovat hieman epäselvät. Verkostomaisessa hankkeessa on jonkin verran päällekkäisyyksiä muiden alueen kehittämistoimien kanssa, mutta niitä ei pidetä haitallisina. Sen sijaan toiveita on toiminnan profiloimisen terävöittämiselle.

Kunta-järjestöyhteistyön kehittäminen

Haastatellut yhteistyötahot pitävät kuntapiloteissa tärkeänä sitä, että ideointivaiheen jälkeen valitaan niitä edistettäviä toimia sekä motivoidaan kunnan lisäksi järjestöjä miettimään niiden saavuttamista. Kuntien edustajat toivovat etenkin järjestöjen ryhtyvän miettimään asetettujen tavoitteiden saavuttamisen keinoja, tekemään *"aitoa työtä tavoitteiden eteen"* ja vähentämään *"turhaa höttöä ja maailmojen syleilyä"*. Kuntapiloteihin toivottiin toimenpiteitä esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Järjestö-kuntayhteistyöhön halutaan enemmän profiloimista, napakkuutta ja yhteisiä hankkeita. Hankkeen sidosryhmien edustajat toivovat, että JAKEn henkilöresurssien turvin olisi enemmän aktiivisuutta ja

tiukempaa otetta kuntaan päin. Tarvetta koetaan olevan myös kuntalaisiin kohdistuvan yhteistyön tiivistämiseksi sen sijaan, että toiminta kohdistuu vain kunnan viranomaisiin. Arvioinnin havaintojen perusteella hankkeessa on tehty työtä konkreettisten toimien käynnistämiseksi, mutta hankkeen sisäiseen työnjakoon sekä kuntien rakenne- ja soteratkaisuihin liittyvä epäselvyys on hidastanut niiden edistymistä. Haastatteluiden mukaan Hyvinvointihytinöiden tuloksista ja esille nousseista tarpeista voitaisiin viestiä enemmän esimerkiksi laittamalla niiden muistiot helposti löydettäviin paikkoihin. Lisäksi hankkeen tulisi nostaa ehdotuksista esille strateginen näkymä ja asiat, joita viedään eteenpäin Hyvinvointihytinöiden jälkeen. Jatkon kannalta pidetään tärkeänä sitä, että kuntapiloteissa orastavat asiat pystytään pitämään kunnissa toiminnallisesti esillä ja juurrutettua perustyyöhön.

Järjestö-järjestöyhteistyön kehittäminen ja teemaryhmätyöskentely

JAKE-hankkeen sidosryhmät kokevat, että hanke on onnistunut vahvistamaan järjestö-järjestöyhteistyötä kytkemään vaikutusvaltaisia tahoja kyläyhdistysten ja järjestöjen tueksi. Vaikka tulos on hyvä, tällaisen kehittämistyön otteen koetaan vaativan paljon panostusta pieniltä vapaaehtoispuhaisilta järjestöiltä. Haastatteluissa korostettiin, kuinka Yhdistyshuoltamon ja Järjestöjalostamon välistä yhteyttä on avattava, jotta erot tulisivat esille hankkeen sidosryhmille. Yhteistyötahoille on tullut tunne, että he ovat olleet laatimassa Yhdistyshuoltamon kehittämisen kautta jatkohanketta JAKelle: pohdintaa on herättänyt Yhdistyshuoltamon kehittämisessä, onko se *”osaamisen yhdistämistä vai uusi suunnitteleva rahanhankinta-automaatti”*. Arvioinnin havaintojen perusteella teematyöryhmästä erillisen Yhdistyshuoltamo kehittäjän pienryhmän perustaminen on ollut hyödyllistä, sillä se on jämaköittänyt suunnittelutyötä.

Järjestöjen välisen yhteistyön tiivistämisessä ovat keskeisessä asemassa hankkeen kehittämiskeskenteeseen kuuluvat teematyöryhmät. Vahvimmin esille nousevana kehittämistarve on ollut lisätä kokemusten ja tulosten vaihtoa sekä verkostoitumista yli teemaryhmärajojen. Teematyöryhmien välisen syvällisemmän kokemusten ja tulosten vaihdon myötä teematyöryhmiin osallistujat voisivat löytää uusia kumppanuuksia. Vaikka hankkeessa on järjestetty *”ristiinpoltyksen”* tilaisuuksia teematyöryhmätyöskentelyssä, toisten teemaryhmien toimintaan ei ole osallistujien mukaan päästy tutustumaan riittävästi. Osallistujat ovat kokeneet, että teematyöryhmissä saatetaan tehdä erillisesti päällekkäisiä asioita. Teematyöryhmien välille toivottiin kokemusten vaihtoa ryhmien tavoitteista ja tuloksista sekä tutustumista paremmin toisten teemaryhmien jäseniin: toiveena oli rikkoa *”saman viikoittain kokoontuvan poppoon kokoontumisia”*. Haastatteluissa pohdittiin sitä, onko osallistujakunta liiallisesti vai sopivasti erilainen hyötyjen saamiseksi teematyöryhmätyöskentelystä. Osallistujat esittävät, kuinka teematyöryhmiin olisi kannattanut käyttää kutsumenettelyn lisäksi kiinnostukseen perustuvaa osallistumisen mahdollisuutta, jolloin käytössä olisi ollut avoimen ja kutsuverkoston välimuoto. Kun teematyöryhmät ovat olleet suhteellisen pienikokoisia, poissaolot ovat heikentäneen niiden toimivuutta.

Haastatteluissa ja kyselyssä esitettiin myös teematyöryhmien toteuttamiseen liittyviä kehittämistoiveita. Järjestöjen osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi haluttaisiin enemmän osallistumismahdollisuuksia lisääviä vaihtoehtoisia tapoja osallistua. Tällaisia olisivat mm. ilta- ja viikonloppukoulutukset ja -tapaamiset sekä verkon kautta tapahtuvan osallistuminen tilaisuuksiin. Teemaryhmätoiminta nojautuu liiallisesti perinteiseen osallistumistapaan, sillä esim. videokokousten hyödyntäminen lisäisi kauempaa Joensuusta asuvien ja vapaaehtoistyön kautta hankkeeseen tulevien osallistumismahdollisuuksia. Tarvetta olisi myös eri tahoille paremmin kohdennetuille tilaisuuksille, jolloin järjestettäisiin vapaaehtoisille ja päivätyötä järjestöissä tekeville toimijoille erillisesti suunnattuja tapaamisia. Teemaryhmätoiminnassa tarvitaan enemmän ryhmien jäsenten näkemysten kuulemista, vastuuttamista ja sen myötä sitouttamista toimintaan. Teematyöryhmiin osallistumisen koetaan olevan jossain määrin pintapuolista verrattuna siihen, kuinka toiminta voisi olla entistä motivoivampaa ryhmässä tekemistä. Teematyöryhmien koetaan olevan enemmän keskusteluryhmiä eikä toimintatyöryhmiä. Haastatteluissa tuotiin esille kehittämiskohteena myös

työryhmien vetäjien rooli, jossa on Kuntoutussäätiön edustajat ovat olleet pikemminkin osallistujia kuin pitäytyneet fasilitaattorin roolissa.

Toivetta oli myös teematyöryhmien välitulosten esittelemiselle siten, että työskentelyssä tulevat näkyväksi välitulokset sekä osallistujien ideoinnin tuottamat ja hankkeen panokset niiden edistämiseksi. Toiveena päästä teematyöryhmien poukkoilevaksi koetusta keskustelusta siihen, että hanketoteuttajat kertoisivat kokonaisnäemyksensä työryhmän tavoitteista, tuotoksista ja keinoista, kuinka esitettyjä ideoita jalostetaan tavoitteen toteuttamiseksi. Haastatteluiden mukaan *”keinot ovat jääneet hämäräksi”* ja *”tarvitaan kokonaisuuden avaamista”*. Teematyöryhmiin osallistujat halusivat tehdä *”tulospölytystä”*, jolloin eri työryhmien jäsenet voisivat kertoa aikaansaaduista asioista. Osallistujat toivovat *”teräviä tuloskeskeisiä tietoiskuja siitä, mitä muut tekevät ja mitkä ovat oivallukset, mitä toinen teemaryhmä voisi tehdä”*. Haastatteluiden perusteella teematyöryhmissä toivottiin JAKEn toimeenpanoroolin vahvistamista esitetyille ideoille. JAKEn teemaryhmissä tulisi tuoda enemmän sille, kuinka osallistujien asiantuntemusta on hyödynnetty hankkeessa ja miten hyöty palautuu takaisin osallistujille. Haastatteluissa pohdittiin, *”mitä saan, kun osallistunut hankkeeseen 12–13 työpäivää eli lähes kolme viikkoa.”* Teematyöryhmiin osallistuvat toivoivat keskusteluun ja ideointiin liittyvien panosten ja tuotosten esittämistä, jolloin win-win -periaate tulisi näkyväksi.

Hankkeessa on toimittu tarkoituksenmukaisella tavalla, kun itsearviointiin ja yhteistyötahoilta saadun palautteen perusteella teematyöryhmätyöskentelyä on muutettu määrällisesti ja sisällöllisesti vuodelle 2016. Myös se, että teematyöryhmiin osallistuminen perustuu jatkossa ensisijaisesti mukaan tulevien kiinnostukseen eikä yksinomaan edustukselliseen kutsumenettelyyn, kertoo hankkeessa tapahtuneesta oppimisesta.

Järjestöviestinnän kehittäminen

Viestintärinkiin liittyvänä kehittämiskohteena esitettiin kaikille avoimien koulutusten lisäämistä ja ryhmän markkinoinnin kasvattamista, jotta viestintään liittyvä osaaminen vahvistuu useammilla järjestötoimijoilla ja uusien yhteistyötahojen löytyminen mahdollistuu paremmin. Kylätietoalustan toivotaan kehittyvän edelleen. Myös Kylätietoalustalta toivotaan markkinoinnin lisäämistä ja runsaasti tiedottamista palvelusta, jotta kylät kokisivat alustan tarpeelliseksi. Haastatteluissa korostettiin, kuinka Kylätietoalustasta on hyötyä vain jos sitä käytetään. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa, että Kylätietoalustan tiedot päivittyvät myös hankekauden jälkeen.

Arviointia varten tehdyissä haastatteluissa nousi yhdeksi merkittäväksi kehittämisehdotukseksi se, että JAKEn yhteistyötahot haluavat enemmän tietoa hankkeen toiminnasta ja välituloksista. Hankkeen välitulosten arvioidaan olevan tiedossa liian pienelle ryhmälle, vaikka useimmat yhdistykset voisivat saada tietoa ja tukea kehittämiseensä sen kautta. Esimerkiksi uuden järjestötoimijan voi vaikea löytää tietoa hankkeen internet-sivuilta. Tämän vuoksi tarvitaan enemmän tiedottamista sekä olemassa olevan verkoston hyödyntämistä, jolloin voitaisiin mm. motivoida teemaryhmäläisiä hankkeen toiminnasta ja tuloksista tiedottamiseen.

”Meneekö hankkeen aika verkostojen ylläpitoon vai tehdäänkö kehittämistoimia?”

”Kuunnellaan, keskustellaan ja ideoidaan, mutta tieto toimeenpanosta ja keinoista, kuten pilotoinnista puuttuu”,

”Konkreettiset maanläheiset toimenpide-ehdotukset ja työkalut politiikkaohjelmien sijasta”

”On ristiriitainen olo, mitä todella saadaan aikaiseksi”,

”Mitä konkreettisia työmuotoja ja –välineitä JAKE tuottaa osallistumispanosten tulokseksi verkostolle?”

”Konkretiaa ja tuloksia kannattaisi esiin myös yksittäisen ihmisen kannalta (tuloksista kertovat tarinat elävöittäjinä);

Kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan, miten he kehittäisivät hankkeen ja sen osakokonaisuuksien (Terveys, Moni, Kylä) toimintaa. Vastausten perusteella tarvitaan yhteistyön ja työjaon kehittämistä alueen toimijoiden kanssa sekä kohdennetumpaa panostamista tavoitteiden mukaisiin asioihin. Seuraavissa otteissa on esimerkkejä yhteistyötahojen vastauksista kummastakin kehittämissuunnitelman ryhmästä:

➤ **Yhteistyön tiivistäminen ja työjaon kehittäminen**

”Enemmän jalkautumista kentälle!”

”Viemällä sitä enemmän henkilökohtaisella tasolla toimijoille. Jalkautumalla enemmän toimijoiden pariin. Kylätietoalustan kanssa tätä on tehty ehken eniten.”

”Edelleen kannattaisi rakentaa yhteistyötä tekemisen kautta, ei niinkään hienojen rakenteiden suunnittelun kautta.”

”Kertoisin ja haastaisin eri sektoreiden toimijoita uudelleen vuoropuheluun ja keskusteluun niiden keskinäisistä rajapinnoista.”

”Mitä profiloitumme jalkautuminen toimii ja vuoropuhelussa molemmin puolin, paikalliset toimijat ja Hanketoimijat, jakavat hyviä käytäntöjä sekä niiden edistämässä on työnjako, sen vahvenpaa on vaikutus ja tuloksellisuus”

➤ **Panostaminen tiettyihin tavoitteiden mukaisiin toimintoihin**

”Tavoitteet ovat ylätasoa käsitteitä, eikä olosuhteiden parantumisesta tai huonontumisesta voida arvioida yksittäisen toimijan näkökulmasta. Pyrkisin toiminnassa konkreettisiin tekoihin ja tavoitteisiin.”

”JAKEn piirissä voisi olla kansalaisseuranta, kun sote järjestelmä alkaa toimia, seuranta, arviointi, kehittäminen”

”Nyt kehitetyillä konsepteilla toiminnan jatkaminen. Siun soten kehittämisen huomiointi ja väestön matalan kynnyksen palvelujen järjestäminen hyvinvoinnin edistämiseksi”.

Kyselyyn vastanneilta tiedusteltiin myös siitä, mitä voitaisiin tehdä, jotta JAKE-hankkeen tulokset ja vaikutukset olisivat entistä näkyvämpiä ja pysyvämpiä. Hankkeen yhteistyötahojen näkemykset liittyvät käytännön yhteistyön tekemiseen, työn priorisointiin ja konkretisointiin sidosryhmille sekä järjestöjen ja kuntien oman roolin ja toiminnan vahvistamiseen.

➤ **Käytännön yhteistyön tekeminen**

”Tiedottaminen ja yhteistyö.”

”Motivoimalla järjestöjä toimintaan, kuntayhteistyötä lisättävä ja tuotava toisiaan lähemmäksi”

➤ **Työn priorisointi ja konkretisointi sidosryhmille**

”Kokonaisuus JAKEssa on niin valtava, että priorisointi on varmaankin hankalaa.”

”Pieniä, konkreettisia osatavoitteita, joita on helppo mitata”

➤ **Järjestöjen ja kuntien oman roolin kehittäminen**

”Järjestöille tulee painottaa myös omaa vastuullista asioiden vahvistamista JAKEn tuloksien ja vaikutusten näkyvämmiksi tekemisessä. Myös järjestöjen piirien ja/tai järjestösuunnittelijoiden tulee viestiä ja ottaa asiaa esille omissa ja vahvistaa niiden pysyvyyttä ja esilläoloa järjestökohtaisissa vapaaehtoistoimijoiden tapaamisissa.”

”Kunnallisten toimijoiden rooli tärkeä.”

4.2 Johtopäätökset ja ehdotuksia verkoston toiminnan kehittämiseksi

Vuoden 2015 väliarvioinnin päähavainnot ja kehittämisehdotukset voi kiteyttää seuraavasti:

Hankkeen tavoitteet ja kehittämisen teema-alueet ovat yhteistyötahojen mukaan alueen tarpeisiin osuvia ja tärkeitä. Toisaalta hanke koetaan pirstaleiseksi ja priorisoimattomaksi, sillä kokonaisuutta on vaikea hahmottaa eikä hankkeessa tehtävä työ yhdisty tavoitteisiin.

- Hankkeen tavoitteiden kirkastamiseksi olisi tärkeää käyttää tavoitteita ja toimintaa yhdistäviä keinoja hankekokonaisuuden ja siihen liittyvien osuuksien hahmottamiseksi. Tällaista visualisoivaa mallia käytetään esimerkiksi valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnassa (customers.mapthese.com/teas-kartta)

Arviointiaineiston perusteella hankkeen toimivuus on parantunut edellisestä vuodesta. JAKEn yhteistyötahot ovat tyytyväisiä hankkeessa toteutettuun toimintaan, kuten kunta-järjestöyhteistyön tilaisuuksiin, viestintäryhmän toimintaan sekä teemaryhmissä tapahtuvaan järjestöjen verkottamiseen ja niiden toiminnan tukemiseen. Hankkeen vuodelle 2016 tavoitteissa tekemä muutos eli kansalaistoiminnan kehittämisen korostaminen ja nostaminen vastaa hyvin yhteistyötahojen tarpeisiin, joiden mukaan kansalaisten ja vapaaehtoisten näkökulmia tulisi korostaa enemmän. Myös teematyöryhmiin tehdyt muutokset kertovat hankkeen itsearvioinnin onnistuneisuudesta ja joustavasta vastaamisesta sidosryhmien odotuksiin. Toisaalta aineisto tuo esille, kuinka hankkeeseen ja sen kehittämiskäytäntöön halutaan enemmän uusia yhteistyön mahdollisuuksia. Kehittämiskohteena ovat myös hankkeen toteuttamiseen osallistumisen tavat, sillä yhteistyötahot kokevat hankkeen toiminnassa mukana olemisen perustuvan liiallisesti perinteiseen paikan päällä päiväsaikaan tapahtuvaan osallistumiseen.

- Hankkeen olisi tärkeää saada sekä sitoutettua nykyisiä toimijoita mukaan että saada mukaan uusia toimijoita. Tarvetta on etenkin järjestöpuolen aktivoimiseksi, sillä siinä on tapahtunut vähemmän muutosta kuin kuntayhteistyössä ja viestinnässä. Järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on kuitenkin hankkeen päätavoitteen eli alueellisen toimintamallin kehittämisen kannalta tärkeää. Järjestöjen välistä yhteistyötä voidaan edistää erityisesti vuonna 2016 toteutettavissa teematyöryhmissä tehtävän konkreettisen Hyvinvointihytinöihin ja Yhdistyshuoltamoon liittyvän suunnittelutyön avulla.
- JAKE-hanke on levittämässä vuoden 2016 toimintamallejaan laajemmin Itä-Suomen alueelle. Tällöin tulevat entistä tärkeämmäksi hankkeen yhteistyötahojen ehdottamat ajasta ja paikasta riippumattomat osallistumisen tavat. Hankkeen toiminnasta ja tuloksista viestimiseen olisi tärkeää hyödyntää verkko- ja videoneuvotteluita, videointejä ja muita vastaavia keinoja verkostopäiviin ja teematyöryhmiin osallistumiseksi.

Arvioinnin havaintojen perusteella JAKEssa on saatu aikaan hyvin tuloksia jokaisen hankeosion alueella. Hankkeen sidosryhmät ovat kokeneet JAKEn vaikutusten lisääntyneen, kun kunta-järjestöyhteistyö on konkretisoitunut kuntapilottien myötä ja järjestöjä on osallistettu paikallisiin toiminta- ja vaikutuskanaviin. Toisaalta hankkeen yhteistyötahot kokevat, etteivät ne ole saaneet riittävästi tietoa hankkeen tuloksista ja oman työnsä vaikutuksesta siihen mm. teematyöryhmätoiminnan kautta.

- Hankkeen olisi tarpeen kehittää osallistujien panoksista ja tuloksista sekä hankkeen välituloksistaan kertovaa viestintää. Hankkeen on tärkeää terävöittää tiedottamistaan siten, että enemmän panostettaisiin tavoitteista, toiminnasta ja sen tuloksista kertoviin asioihin. Saavutetuista tuloksista on mahdollista kertoa laajemmalle yleisölle esimerkiksi verkostopäivillä, joissa on mahdollista käsitellä tuotoksia kehittämisteemaan liittyen.